

ΟΜΠΡΕΛΑ

Τεύχος 04
Οκτώβριος 2019

ΔΙΕΘΝΕΣ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Πανεπιστημιούπολη Σίνδου

Περιοδική έκδοση της
δομής ΟΜΠΡΕΛΑ

Γιατί κάποιοι φοιτητές εγκαταλείπουν τις σπουδές τους; Τι μπορούμε να κάνουμε γι' αυτό;

του Γιώργου Μπάμνιου, Καθηγητή

Υπάρχει πραγματικά πρόβλημα;

Τα τελευταία χρόνια υπάρχει διάχυτη η εντύπωση ότι ο αριθμός των φοιτητών που εγκαταλείπουν τις σπουδές τους στα ελληνικά Πανεπιστήμια συνεχώς αυξάνεται. Αν και δεν υπάρχουν συστηματικά καταγεγραμμένα στοιχεία, ο αριθμός των φοιτητών που αποφοιτούν είναι σημαντικά μικρότερος του αριθμού των εισαγομένων φοιτητών και η τάση διαρροής δείχνει να ενισχύεται. Ένας μεγάλος αριθμός φοιτητών εγκαταλείπουν τις σπουδές τους για διάφορους λόγους, κάποιους από τους οποίους μπορούμε εύκολα να τους υποθέσουμε. Για παράδειγμα, η οικονομική κρίση και η επακόλουθη αβεβαιότητα για το επαγγελματικό τους μέλλον, η εισαγωγή σε τμήματα που δεν ήταν ανάμεσα στις κύριες επιλογές τους αλλά και το χαμηλό γνωστικό υπόβαθρο αρκετών φοιτητών, που οδηγεί σε αδυναμία ολοκλήρωσης των σπουδών τους, μπορεί να οδηγήσουν τους φοιτητές αυτούς σε αναζήτηση άλλων επιλογών. Είναι, όμως, αυτό ένα φαινόμενο που συναντάται μόνο στα Ελληνικά ΑΕΙ;

Το 2015 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσίευσε μία έκθεση με τίτλο *Dropout and completion in higher education in Europe* στα πλαίσια της προσπάθειας να μειωθεί η διαρροή των φοιτητών και να αυξηθεί παράλληλα το ποσοστό ολοκλήρωσης των σπουδών. Η Επιτροπή θεωρεί ότι αυτό αποτελεί καθοριστικό παράγοντα για την επίτευξη ενός από τους στόχους της στρατηγικής Europe 2020, δηλαδή το 40% τουλάχιστον των Ευρωπαίων πολιτών ηλικίας 30-34 ετών να έχουν ολοκληρώσει σπουδές ανώτατης εκπαίδευσης. Η έκθεση δίνει μεγάλη σημασία στο φαινόμενο της διαρροής των φοιτητών στις χώρες της ΕΕ, αφού μελέτες που έχουν γίνει σε διάφορες χώρες έχουν υπολογίσει ότι αυτό ανέρχεται σε περίπου 30% επί των εισαγομένων στην ανώτατη εκπαίδευση.

Στις χώρες της ΕΕ το 30% των εισαγομένων στην Ανώτατη Εκπαίδευση, δεν ολοκληρώνουν τις σπουδές τους.

Τι έχει γίνει μέχρι τώρα γι' αυτό;

Προς το παρόν, δεν υφίσταται μια ενιαία πολιτική καταγραφής δεικτών που να περιγράφουν τη διαρροή των φοιτητών. Οι Ευρωπαϊκές χώρες χρησιμοποιούν διαφορετικές προσεγγίσεις στον καθορισμό της πολιτικής τους σε σχέση με την ολοκλήρωση των σπουδών. Οι κυριότερες από αυτές είναι πολιτικές ώστε οι φοιτητές να αποφοιτούν εντός ενός προκαθορισμένου αριθμού εξαμήνων, πολιτικές μείωσης της πιθανότητας να εγκαταλείψουν τις σπουδές τους και πολιτικές επανένταξης τους στις σπουδές μέχρι να αποφοιτήσουν.

¹ European Commission (2015). Dropout and completion in higher education in Europe. doi: 10.2766/826962.

Όσον αφορά τα μέτρα που λαμβάνουν οι χώρες της ΕΕ, αυτά ποικίλουν από χώρα σε χώρα και περιλαμβάνουν, ενδεικτικά, παροχή πληροφόρησης και υποστήριξης προς τους φοιτητές, ειδικά αυτών που βρίσκονται σε κίνδυνο για εγκατάλειψη των σπουδών τους, υιοθέτηση μέτρων βελτίωσης της οργάνωσης της διδασκαλίας και των διαδικασιών μάθησης, καθώς και οικονομικά και χρηματοδοτικά κίνητρα προς τους φοιτητές από ευάλωτες κοινωνικο-οικονομικά ομάδες πληθυσμού.

Τα τελευταία χρόνια η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει αναλάβει πρωτοβουλίες ώστε να καθιερωθεί ένας ενιαίος τρόπος προσδιορισμού της διαρροής των φοιτητών αλλά και να αναπτυχθούν συνδυασμένες πολιτικές στα κράτη μέλη που να οδηγήσουν στη μείωση αυτού του προβλήματος. Για να προσδιορισθούν, όμως, αυτές οι πολιτικές θα πρέπει πρώτα να αναγνωρισθούν οι λόγοι που οδηγούν ένα μεγάλο αριθμό φοιτητών να εγκαταλείπουν τις σπουδές τους.

Πού οφείλεται η εγκατάλειψη των σπουδών;

Για ποιους, λοιπόν, λόγους οι φοιτητές δεν ολοκληρώνουν τις σπουδές τους; Από την εμπειρία μας, όλοι έχουμε, πιθανόν, κάποιες απαντήσεις σ' αυτό το ερώτημα, αλλά αυτό δεν είναι αρκετό. Η διεθνής βιβλιογραφία έχει αναδείξει ένα μεγάλο αριθμό ποικίλων παραγόντων που εμπλέκονται στο φαινόμενο καθιστώντας το ιδιαίτερα σύνθετο. Παρακάτω παρατίθενται οι πιο σημαντικοί γενικοί παράγοντες που συνδέονται με τη διαρροή των φοιτητών.

Τρόπος εισαγωγής και οργάνωση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης

Τα συστήματα εισαγωγής στην ανώτατη εκπαίδευση και οι περιορισμοί τους επηρεάζουν τη μετέπειτα πορεία πολλών φοιτητών. Πολλές φορές οδηγούν φοιτητές σε προγράμματα σπουδών που δεν τους ενδιαφέρουν και αυτό, φυσικά, αυξάνει τις πιθανότητες διαρροής. Σε κάποιες χώρες, για την αντιμετώπιση του παραπάνω προβλήματος, δίνεται η δυνατότητα μετακίνησης σε άλλο πρόγραμμα σπουδών με ταυτόχρονη μεταφορά πιστωτικών μονάδων. Σε κάθε περίπτωση, είναι ιδιαίτερα σημαντικός ο παράγοντας της επιλογής σπουδών, ώστε το πρόγραμμα σπουδών να ανταποκρίνεται στις προσδοκίες αλλά και τις δυνατότητες των φοιτητών.

Θέματα οργάνωσης της διδασκαλίας και των διαδικασιών φοίτησης, παρουσία διδασκτρων, καθώς και απουσία υποστηρικτικών δομών για τους φοιτητές που βρίσκονται σε κίνδυνο για εγκατάλειψη σπουδών αποτελούν, επίσης, παράγοντες που συνδέονται με το φαινόμενο της φοιτητικής διαρροής.

Δημογραφικά χαρακτηριστικά των φοιτητών

Έχει βρεθεί ότι οι φοιτητές που προέρχονται από χαμηλότερες κοινωνικο-οικονομικές ομάδες πληθυσμού είναι λιγότερο πιθανόν να ολοκληρώσουν τις σπουδές τους, ενώ το φύλο φαίνεται να παίζει κάποιο ρόλο, ειδικά στις περιπτώσεις στις οποίες ο πληθυσμός του ενός φύλου υπολείπεται σημαντικά του άλλου. Επίσης, η καταγωγή από εθνικές μειονότητες συνδυαστικά με άλλους παράγοντες μπορεί να επηρεάσει αρνητικά την ολοκλήρωση των σπουδών.

Ατομικά χαρακτηριστικά των φοιτητών

Πολλοί φοιτητές αντιμετωπίζουν δυσκολίες κατά τη διάρκεια των σπουδών τους για λόγους που δεν σχετίζονται με όσα αναφέρθηκαν παραπάνω. Η ετοιμότητα και η επάρκεια των φοιτητών για πανεπιστημιακές σπουδές είναι κάτι που καλλιεργείται στα προηγούμενα χρόνια, ωστόσο επηρεάζει σε μεγάλο βαθμό τις πιθανότητες ολοκλήρωσης των σπουδών τους. Για παράδειγμα, οι βαθμοί του Λυκείου, τα μόρια εισαγωγής, οι δεξιότητες μελέτης και η χρήση στρατηγικών μάθησης, τα κίνητρα επίτευξης και οι πεποιθήσεις των φοιτητών για την επάρκειά τους, αλλά και

χαρακτηριστικά προσωπικότητας αποτελούν παράγοντες οι οποίοι έχει βρεθεί ότι συσχετίζονται με την ολοκλήρωση σπουδών. Επίσης, σημαντικό ρόλο μπορούν να παίξουν άλλα χαρακτηριστικά όπως η κοινωνικότητα, η συμμετοχή σε αθλητικές και καλλιτεχνικές δραστηριότητες, ο εθελοντισμός κα.

Μπορούν τα ΑΕΙ να βοηθήσουν;

Ο ρόλος των Πανεπιστημίων στην αντιμετώπιση της φοιτητικής διαρροής είναι ιδιαίτερα κρίσιμος. Τα ιδρύματα οφείλουν να αναγνωρίσουν την αξία της δικής τους συμβολής στην επιτυχή φοίτηση των νέων ανθρώπων και να επενδύσουν σε αυτήν αναλαμβάνοντας δράσεις όπως, μεταξύ άλλων, οι παρακάτω:

- Προώθηση μιας κουλτούρας μάθησης μέσω επικαιροποιημένων και αξιολογούμενων προγραμμάτων σπουδών με ιδιαίτερη βαρύτητα στην παροχή ποιοτικής διδασκαλίας και, γενικότερα, στις ικανοποιητικές συνθήκες φοίτησης.
- Καθοδήγηση των φοιτητών σε θέματα σπουδών, ιδιαίτερα κατά το πρώτο έτος στο οποίο παρατηρείται και η μεγαλύτερη τάση εγκατάλειψης των σπουδών. Η καθοδήγηση αυτή μπορεί να γίνεται τόσο από συμβούλους καθηγητές όσο και από εκπαιδευμένους συμφοιτητές τους.
- Υποστήριξη των φοιτητών σε διάφορα θέματα όπως ανάπτυξη δεξιοτήτων μελέτης, διαχείρισης χρόνου και δεξιοτήτων οικονομικής διαχείρισης, συμβουλευτική σταδιοδρομίας, υπηρεσίες ψυχικής υγείας, υποστήριξη ΑΜΕΑ, κτλ.
- Διαμόρφωση ενός πλαισίου οικονομικής στήριξης για φοιτητές από χαμηλά κοινωνικο-οικονομικά στρώματα, ειδικά σε προγράμματα με δίδακτρα.
- Κοινωνική ενσωμάτωση των φοιτητών στο περιβάλλον του Πανεπιστημίου μέσω της οργάνωσης ομάδων και δραστηριοτήτων (π.χ., επιστημονικές ομάδες, εθελοντικές ομάδες, αθλητικές και καλλιτεχνικές δραστηριότητες, υποστήριξη συμφοιτητών κτλ.).

Η δομή ΟΜΠΡΕΛΑ του ΔΙ.ΠΑ.Ε. (Πανεπιστημιούπολη Σίνδου)

Μία σύγχρονη δομή κοινωνικής μέριμνας, συμβουλευτικής και ψυχολογικής υποστήριξης

Στο πλαίσιο της πράξης «Υποστήριξη Παρεμβάσεων Κοινωνικής Μέριμνας Φοιτητών του ΔΙ.ΠΑ.Ε.» (ΕΣΠΑ 2014-2020) έχει δημιουργηθεί η δομή ΟΜΠΡΕΛΑ με βασικό σκοπό την αύξηση του ποσοστού συνεπούς ολοκλήρωσης των σπουδών και προώθηση της ισότιμης συμμετοχής φοιτητών από ευαίσθητες κοινωνικές ομάδες-ΕΚΟ (χαμηλές εισοδηματικές τάξεις, ΑΜΕΑ, μονογονεϊκές οικογένειες, φοιτητές από οικογένειες μεταναστών, φοιτητές με σοβαρά προβλήματα υγείας). Η διάρκεια υλοποίησης της πράξης είναι 4 έτη, έχει ξεκινήσει το Σεπτέμβριο του 2018 και βασίζεται στις ακόλουθες δράσεις:

- Συμβουλευτική και ψυχολογική υποστήριξη φοιτητών ΕΚΟ
- Υποστήριξη της επανένταξης και ενσωμάτωση φοιτητών ΕΚΟ
- Δράσεις εξεύρεση απασχόλησης για φοιτητές ΕΚΟ
- Δημιουργία κοινωνικού δικτύου εθελοντών/συμβούλων i-Mentor

Οι i-Mentor θα αναλαμβάνουν ατομικά κάθε φοιτητή που χρειάζεται υποστήριξη, καθ' όλη τη διάρκεια των σπουδών του.

Οι εθελοντές/σύμβουλοι i-Mentor θα αναλαμβάνουν ατομικά κάθε φοιτητή που χρήζει υποστήριξης, καθ' όλη τη διάρκεια των σπουδών του, αφού πρώτα έχουν παρακολουθήσει τον απαραίτητο κύκλο επιμόρφωσης, η πρώτη φάση του οποίου θα ξεκινήσει τον Νοέμβριο 2019.

i-Mentor

Τμήμα Αγωγής και Φροντίδας στην Πρώιμη Σχολική Ηλικία

Επιστ. υπεύθυνη: Καθ. Ευρυδίκη Ζαχοπούλου
E-mail: ezachopo@bc.teithe.gr

Γραμματεία: Κατερίνα Σιπητάνου
E-mail: katsip@gmail.com
τηλ.: 2310 013523, 2310 013524

@iMentor.iIHU.Sindos

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση

Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ανάπτυξη - εργασία - αλληλεγγύη